

GEBRUIKSAANWIJZING

De tocht begint en eindigt bij Streekmuseum Oudheidkamer Reeuwijk, Oudeweg 3, Reeuwijk-Brug. De hele route heeft lengte van ± 15 km en loopt van Reeuwijk-Brug via Reeuwijk-Dorp naar Reeuwijk-Brug terug.

• Afkortingen:

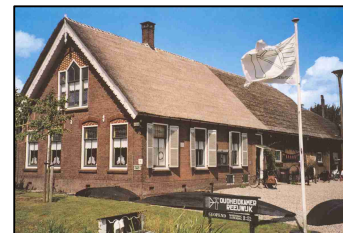
la = linksaf   **rd** = rechtdoor   **lz** = linkerzijde van de weg   **RM** = rijksmonument
ra = rechtsaf   **wv** = weg vervolgen   **rz** = rechterzijde van de weg   **GM** = gemeentelijk monument

- *Schuinedrukte* tekst in : toelichting op naam, pand, natuur- of landschapselement.

“Het Reeuwijkse Land” is een veenweidegebied, dat ligt tussen de Hollandse IJssel in het zuiden en de Oude Rijn in het noorden. Tussen deze twee rivieren bevond zich oorspronkelijk een uitgestrekte moerasvlakte. In het midden van deze veenvlakte lag een veenmospakket, dat werd gevoed door regenwater. Aan de onderkant stierf het veenmos af en aan de bovenkant groeide het door. Zo werd de veenmoslaag elk jaar dikker en kwam het hoger te liggen dan de rivieren. Door deze hoge ligging stroomde regenwater op een natuurlijke manier af naar de rivieren door middel van kronkelende natuurlijke beken, de zogenaamde veenstroompjes. Veen bestaat voor 80% uit water. Om in het veen te kunnen gaan wonen, moesten de ontginners het veen ontwateren met greppels en sloten. De eerste ontginningen in het gebied dateren uit de elfde eeuw. De ontginners groeven met handkracht en simpele werktuigen sloten het moeras in, vanaf bijvoorbeeld een veenriviertje. Daardoor ontwaterde het moeras en werd de ondergrond steviger. Door het omhakken of afbranden van de moerasvegetatie maakten ze akkers voor de na hen komende boeren. Een afsluitende achtersloot met opgeworpen kade of reewal sloot de eerste “slag” af en diende vervolgens weer als basis voor een volgende ontginningslag, dieper het landschap in. Hierdoor ontstond het voor het veenweidegebied kenmerkende patroon van strakke, lange, veelal smalle stroken grasland, ook wel “slagenlandschap” genoemd. Omdat de sterk waterhoudende veenbodem door het ontwateren erg inklonk, kwam het land na verloop van tijd beneden de zeespiegel terecht. Dijken en dammen werden opgeworpen om het land te beschermen tegen instromend rivierwater. Om het overtollige water uit hun percelen te kunnen lozen legden de boeren in eerste instantie uitwateringssluisjes aan. Het hielp wel, zij het slechts tijdelijk, want de bodem bleef door het voortgaande ontwateren dalen. In de 14^e eeuw bracht de windwatermolen redding: de molens waren prima geschikt om de waterstand te beheersen en verdere daling van de bodem tegen te gaan, samen met waterinlaat in te droge tijden. Het land bleef echter te nat voor akkerbouw, zodat de boeren massaal overschakelden op veeteelt. Gras en koeien in een open landschap worden kenmerkend voor het veenweidegebied.

1. STARTPUNT STREEKMUSEUM OUDHEIDKAMER REEUWIJK.

Streekmuseum Oudheidkamer Reeuwijk is een museum met als specialiteit het ontstaan van de Reeuwijkse en Sluipwijkse Plassen door turfwinning en het leven op en rond die plassen rond 1920. Het heeft naast de vaste collectie en thema-exposities ook een historisch, een genealogisch en een fotoarchief. De boerderij biedt sinds 1989 het museum onderdak. Het museum groeide echter, mede door een allesverwoestende brand in 2003 in de als expositieruimte gebruikte hooiberg, in de loop der jaren uit haar jas. In 2008/2009 werd daarom de naast de boerderij gelegen unit geplaatst en ingericht.

2. Van het Streekmuseum via het fietspad aan de overzijde van de weg **ra** naar rotonde “De Oude Tol”.

Rotonde “De Oude Tol”: de naam herinnert aan het tolhek op de straatweg Gouda – Bodegraven, dat van 1839 tot 1948 stond op de hoek van de Oudeweg en de Raadhuisweg.

3. Bij de rotonde **rd** en verder over de **Oud Reeuwijkseweg**, onder het viaduct van de A12 door.

4. OUD REEUWIJKSEWEG 15 (LZ), BOERDERIJ “ZOMERLUST”, GM.

Deze boerderij met halsgevel, waarachter een wolfsdak, gedekt met dakpannen, werd gebouwd in het laatste kwart van de 19e eeuw. Hier woonde en werkte in de eerste helft van de 20e eeuw “het boertje van Reeuwijk”, veehouder L.J. van der Werf († 1945,) die in zijn tijd vooral bekendheid genoot als kruidendokter.

5. OUD REEUWIJKSEWEG 17 (LZ), BOERDERIJ "ASTURIE" DATEERT UIT 1861.

6. OUD REEUWIJKSEWEG 25 (LZ).

De "Sophiahoeve" stamt uit 1909. Om de voorgevel symmetrisch te houden lopen de beide ramen van de opkamer boven de kaaskelder (rechts) door tot op de vloer.

7. OUD REEUWIJKSEWEG 29 (LZ), BOERDERIJ, RM.

De boerderij werd midden 19e eeuw gebouwd met een rieten wolfsdak. De voorgevel heeft vlechtingen (schuinstaande bakstenen naast de daklijsten) en muurankers. Het kleine raampje aan de rechterkant is van de opkamer boven de kaaskelder.

8. OUD REEUWIJKSEWEG 33 (LZ), BOERDERIJ UIT 1877.

9. OUD REEUWIJKSEWEG 39 (LZ), BOERDERIJ "OUDERS VRUCHT" UIT 1866.

10. Bij de T-splitsing met de Kerkweg, rd, Schinkeldijk.

Aan het begin ligt de Ringdijk (rz) om het lageregelegen deel van de Tempelpolder. De dijk is bewandelbaar. De lagere ligging van de polder is een gevolg van droogmaking na turfwinning. Bij de Schinkeldijk begint buurtschap "de Tempel". De herkomst van de naam is volledig onbekend. Het land ten noorden van de Schinkeldijk en de Tempeldijk was tot 1964 gemeente Zwammerdam. In de Tempel ligt de overgang tussen de "Reeuwijkse" veehouderij en de "Boskoopse" sierteelt. De bewoners van de Tempel hadden vroeger aardig wat voorzieningen in eigen buurt. Sommige nu nog bestaande bedrijven zijn ook al heel oud. Hetzelfde geldt voor één speciale recreatievoorziening.

11. SCHINKELDIJK 6 (RZ), RIJWIELHANDEL EN ZIEKENVERVOER KOK, OPGERICHT IN 1913.

12. SCHINKELDIJK 28 (RZ).

Familie Slappendel handelt sedert 1880 in groenten en fruit, waarbij deels producten uit eigen tuin worden verkocht.

13. SCHINKELDIJK 42A (RZ).

Zelf niet zichtbaar vanaf de weg, ligt achter de parkeerplaats de oudste naturistencamping van Zuid-Holland, uitgaande van de Zuidhollandse Lichtbond. Hij werd opgericht in 1953.

14. SCHINKELDIJK 56 (RZ).

Al meer dan 100 jaar op deze plek: Edelman. K. Edelman begon zijn boomkwekerij in 1898. Begin jaren vijftig van de vorige eeuw schakelde het bedrijf over op de groothandel in cactussen en vetplanten. In de jaren zeventig kwamen er kamerplanten, keramiek en decoratieartikelen bij. De derde generatie Edelman verkocht het bedrijf in 1993 aan handelshuis Borsumij-Wehry, met uitzondering van de cactushandel, die in Aalsmeer onder leiding van de vierde generatie Edelman onder de naam Edelcactus verder ging.

15. Bij de splitsing met de weg mee la, Tempeldijk.

Zaken. Ook aan deze weg zaten flink wat kleine zelfstandigen: het opvallend rechthoekige pand nr. 5 was tot 1973 kruidenierswinkel, op nr. 12 zat drie generaties lang een bakkerij, op nr. 14 werkte bijna 50 jaar een fietsenmaker, op nr. 20 stond op de plek waar nu het woonhuis staat een café en op nr. 38 kon je sigaren en sigaretten kopen.
Uitzicht. Als u weer met de weg mee omhoog gaat, rijdt u de droogmakerij weer uit. Links, wat verder weg, ziet u Reeuwijk-Dorp in de polder liggen, met de grote RK kerk mooi in het midden.

16. Met de weg mee, ra, Middelweg.

Landschap. Bij de bocht naar de Middelweg kunt u nog zien dat de Tempeldijk vroeger rechtdoor liep, rechtstreeks naar de tegenovergelegen Middelburgseweg.

17. Rijd de Middelweg uit, omhoog, de brug over en **la, Middelburgseweg**.

*De Middelburgseweg ligt nu verdeeld over drie gemeenten: Boskoop, Reeuwijk en Waddinxveen. Ooit bestond het aparte schoutambacht Middelburg. Van 1817 tot de samenvoeging met het naburige Reeuwijk in 1855 was Middelburg een zelfstandige gemeente. De huidige polder (oud Middelburg, Foreest en Nieuwdorp) langs de **Iz** van de Middelburgseweg ligt zichtbaar lager. Ook hier vond turfwinning plaats (tot ± 1865), met de erop volgende droogmaking (1870). Als gevolg van de droogmaking liggen de panden 74 t/m 58 in een gebiedje met een eigen waterhoogte op het niveau van de **rz** van de weg om de funderingen tegen uitdroging of wegroting te beschermen.*

18. **MIDDELBURGSEWEG 48 (LZ)**.

Dit langgerekte pand lijkt in één oogopslag een boerderij, het is evenwel een blokje van drie woningen en ook als zodanig gebouwd

19. Op de T-splitsing Middelburgseweg – Nieuweweg rd.

*De **Nieuweweg** is ondanks zijn naam een oude weg. Op een kaart uit 1615 komt hij al voor als 'Randenburgerpad'. Hij was in die tijd vooral belangrijk als onderdeel van de weg naar de RK kerk aan de Randenburgseweg. Er staan enkele blokjes redelijk oude woningen: op nr. 4 en 6, een blokje twee-onder-één-kap, en op 10 - 20 drie blokjes dito.*

20. Op de T-splitsing Middelburgseweg – Kaagjesland rd.

***Kaagjesland**. Na de droogmaking van de Middelburgsepolder in 1870 verving deze weg het Kerkpad, dat voor de turfwinning de Middelburgers naar de NH kerk aan de Kerkweg leidde. De herkomst van de naam van de huidige weg is onduidelijk.*

21. **MIDDELBURGSEWEG 15 (RZ), BOERDERIJ UIT 1910.**

22. **MIDDELBURGSEWEG 16 (LZ), BOERDERIJ "FORTUNA UT LUNA" (GELUK DOOR LICHT) UIT 1889.**

23. **MIDDELBURGSEWEG 11 (RZ), BOERDERIJ "PAX TIBI", GM.**

Deze boerderij werd in 1872 gebouwd. Vooral de voorgevel, een halsgevel met symmetrische indeling en een "engelenvenster" met roedeverdeling, is het aanzien meer dan waard. De Latijnse naam betekent "Vrede zij met u", de groet die een RK pastoor vroeger vaak gebruikte voor kerkbezoekers. Verder heeft deze boerderij een zomerhuis met een engelenvenster in de voorgevel.

24. **MIDDELBURGSEWEG 9 (RZ) IS VAN ROND 1885, EVENALS NR. 8. NR. 6 (LZ) IS EEN BOERDERIJ UIT 1896.**

25. **MIDDELBURGSEWEG 4 (LZ), GEMAAL (VOOR POLDERS MIDDELBURG EN TEMPEL).**

26. Op de T-splitsing **la**, over het fietspad langs de **Zwarteweg**, aan het eind **la, Reewal**.

***Reewal**. Willem van Brederode, leenman van de Hollandse graaf en Rooms-Koning Willem II, leende een stukje van zijn nog niet ontgonnen leengoed door aan vrouwe Machteld van Foreest. De landmeter van de graaf maakte uit waar precies de grens tussen beider stuk moeras lag. De lijn die hij uitzette, is de huidige Reewal. In een akte van 30 december 1248 bevestigde Willem II de overdracht in de wildernis die dan nog "Reesvelt" heet. De akte is de eerste schriftelijke vermelding van het Reeuwijkse land. Van Foreest kreeg een smalle strook land waarin ze de polders Middelburg, Foreest, Nieuwkoop en Spoelwijk liet ontginnen.*

*Meer naar het einde ligt aan de **rz** nog aardig wat oudere bebouwing, merendeels uit het begin van de 20^e eeuw. De vele uitbreidingen ervan hebben evenwel weinig van de originele panden overgelaten. Achter deze bebouwing verrijst de nieuwbouwwijk "Reesvelt".*

*Aan de **Iz** ligt voornamelijk bedrijfsbebouwing, met als meest in het oog springend de vestiging van Vergeer Kaas, opgericht in 1934 door vader Th. Vergeer.*

De foto is uit de jaren vijftig van de vorige eeuw.

Reeuwijk heeft als schoutambacht zijn wortels in de 14^e eeuw. De herkomst van de naam is niet helemaal helder. Volgens historicus G.A.F. Maatje is de meest waarschijnlijke verklaring: een woonplaats, een "wijk", aan een scheidslijn tussen twee rechtsgebieden, een „ree". Gezien de Oud Reeuwijkseweg en het feit dat het huidige Reeuwijk-Dorp op oude kaarten vaak Nieuwdorp heet, valt aan te nemen dat het oorspronkelijke Reeuwijk noordelijker heeft gelegen dan nu. De letter u hoort eigenlijk niet in de naam thuis.

27. Op de T-splitsing ra, **Dorpsweg**.

28. **DORPSWEG 22-28 (LZ), COMPLEX VAN DE RK KERK, RM.**

De kerk is open voor bezichtiging.

***Dorpsweg 22.** De aangebouwde pastorie is tegelijk met de kerk gebouwd en wordt momenteel gerestaureerd. In de tuin het "Heilig Hart"- beeld uit de jaren dertig van de vorige eeuw. Het was een geschenk van L.J. van der Werf, veehouder en landelijk bekende kruidendokter (zie ook Oud Reeuwijkseweg 15, punt 4).*

***Dorpsweg 24.** De kerk van de parochie HH Petrus en Paulus, gebouwd in 1889 ter vervanging van de kerk aan de Randenburgseweg. Het ontwerp van dit neogotische gebouw is van de Rotterdamse architect E.J. Magry. De kerk onderging in de jaren 1995 tot 1998 een grote restauratie. Ook de heiligenbeelden zijn daarbij in ere en glorie hersteld. In de afgelopen maanden is de toren gerestaureerd. Op de foto: ansichtkaart uit ± 1960.*

***Dorpsweg 26-28.** Voormalig klooster met Sint Jozefschool uit 1913, een ontwerp van J. Heemskerk. Het voorste gebouw was het klooster.*

29. **DORPSWEG 16 (LZ)**, een boerderij midden in het dorp was zo'n 100 jaar geleden heel gewoon .....

30. **DORPSWEG 7 (RZ), VOORMALIGE GRAANMAALDERIJ.**

De graanmaalderij van de RK Landbouwcoöperatie "St. Catharina" werd op 25 november 1915 ingewijd door pastoor Hakkeling. De maalderij werd gesloten op 31 december 1979 en verkocht aan Vergeer Kaas als pakhuis.

31. Op de T-splitsing la, **Kerkweg**.

32. **KERKWEG 2 EN 4 (RZ), NH KERK MET PASTORIE, GM.**

Dit zaalkerkje (1871) van de Goudse architect A. Koorevaar, ook verantwoordelijk voor de NH kerk in Sluipwijk, is in 1994 gerestaureerd. De grafzerken zijn uit de voorreformatische tijd, de preekstoel uit 1679. Rechts van de kerk ligt het kerkhof met baarhuisje. De kerk staat van de weg af, omdat de oude kerk tijdens de nieuwbouw in gebruik bleef en pas na de nieuwbouw onder de sloophamer viel. De voormalige pastorie links van de kerk, nu kosterwoning, stamt uit 1894.

33. Tegenover de kerk bevindt zich **de toegang tot het terrein van de heer D. Vergeer**.

U kunt dit terrein oplopen en genieten van de rust en het natuurschoon.

In dit noordelijk deel van Reeuwijk-Dorp ligt een bijzonder veenweidegebied. Het wordt gekenmerkt door brede sloten en hoogteverschillen. De variatie in hoogte van het maaiveld wordt veroorzaakt door kleiruggen (afzettingen van riviertjes). In het verleden hebben boeren klei gewonnen uit de kleiruggen om dijken te kunnen versterken. Hierdoor zijn verbredingen van sloten ontstaan, die nu in het landschap terug te vinden zijn als kleilasten of kleiputten.

De heer Vergeer heeft dit weideperceel vergraven tot natuurgebied. De oevers zijn afgeplagd en verlaagd. Hierop zijn allerlei bijzondere plantensoorten teruggekeerd. Middenin is een put gegraven, die nu schoon en helder water bevat. Hier en daar zijn hoekjes begroeid geraakt met riet en ruigtekruiden. Het terrein is zeer aantrekkelijk voor de vele soorten weide- en moerasvogels.

Het terrein biedt de bezoeker een unieke kans te ervaren hoe de natuur zich kan herstellen door goed doordachte ingrepen en beheer.

34. Na bezoek aan het natuurterrein, **ra**, terug naar de splitsing Kerkweg – Dorpsweg – Nieuwdorperweg. Hier gaat u **la**, **Nieuwdorperweg**.

35. **NIEUWDORPERWEG 46 (LZ)**.

Dit pand, op de hoek met de Kerkweg, was tot 1873 dorpsschool en later openbare school. Van 1873 tot 1882 fungeerde het deels als ziekenhuis en ook nog bergplaats voor brandweezaken.

36. **NIEUWDORPERWEG 65 (RZ)**.

Boerderijen met dit type voorgevel (een halsgevel met daarachter een dak met wolfseind) kwam u al eerder tegen, onder meer aan de Oud Reeuwijkseweg. Straks, bijna aan het einde van de Nieuwdorperweg, ziet u er weer een.

37. **NIEUWDORPERWEG 55 (RZ), “WEMARDA’S HOEVE”** (rietgedekt en met engelenvenster in de voorgevel).

38. **NIEUWDORPERWEG 45 - 45A (RZ), BOERDERIJ, GM.**

De voorgevel met vlechtingen van deze boerderij uit het eerste kwart van de 19^e eeuw is nog origineel. Erboven een wolfsdak. De zijgevels zijn in de loop van de tijd verbouwd en aangepast.

39. **NIEUWDORPERWEG 35 (RZ), BOERDERIJ UIT ± 1850** (rechts in de voorgevel het raam van de opkamer).

Fietspaden. Net voor het eerste viaduct van rijksweg A 12 kruist u de fietspaden Baarsjeskade (**rz**) en Zes Voorlingen. Een voorling is een oude lengtemaat: 1 voorling is 50 roeden, dit is ± 188 m. 6 voorlingen oftewel 300 roeden (± 1.130 m) is de standaard diepte voor een ontginningsslag van de basis tot aan de achterkade. Het is ook precies de afstand tussen de Nieuwdorperweg en de Oud Reeuwijkseweg.

40. **NIEUWDORPERWEG 11 (RZ), “BOUWLUST”**.

Deze hoeve heeft een fraaie halsgevel met een niet geheel symmetrische indeling. Het oorspronkelijke bouwjaar staat te lezen aan de onderkant van de halsboog van de gevel, links “Anno”, rechts “1860”.

41. Kruispunt achter het Gemeentehuis met links de **Koningin Wilhelminastraat** en rechts, over de ophaalbrug, de **Fokkerstraat**.

De Koningin Wilhelminastraat vormde de eerste uitleg van Reeuwijk-Brug. Voor die tijd bestond Reeuwijk-Brug alleen uit twee elkaar kruisende wegen met lintbebouwing en bij de kruising het oude gemeentehuis. Het eerste blokje huizen aan de KW-straat (zoals de weg vaak korthedshalve genoemd wordt) kwam tot stand in 1949. De winkel op nr. 6 is vanaf het begin de sigarenwinkel, die van de tweede eigenaar de naam „Corona” kreeg.

42. **Ra**, de ophaalbrug over, **Fokkerstraat**, het oudste deel van bedrijventerrein Zoutman.

43. Bij de T-splitsing **la**, **Einsteinstraat**.

44. Aan het eind van de straat de weg oversteken (pas op: drukke weg) naar het fietspad, **la**, **Zoutmansweg**.

45. **ZOUTMANSWEG 18**.

Op de plaats van het huidige bedrijfspand stond vroeger het buitenhuis “Kantwijk” waar vice-admiraal Johan Arnold Zoutman, de “held” van de zeeslag op de Doggersbank in 1781, op 10 mei 1724 werd geboren en waar hij ongeveer zes jaar van zijn jeugd doorbracht.

46. ZOUTMANSWEG 8, WOONHUIS, GM.

Dit huis met het karakteristieke hoektorentje werd in 1924/1925 gebouwd voor Nard van Leeuwen, een wijnhandelaar. De loods achter het huis, met zijn opvallend geknikte dak, was:

- tot 1943 wijnopslag en -bottelarij van Van Leeuwen;
- van 1945 tot de opening van kerkelijk centrum "De Ark" in 1972 noodkerk van de RK parochie "De Verlosser" te Reeuwijk-Brug;
- vanaf het midden van de jaren zestig tot de opening van "De Ark" ook hulpkerk voor de middagdiensten van de Gereformeerde kerk van Reeuwijk (de morgendiensten vonden plaats in de NH Ichthuskerk).

47. Kruispunt bij de Reeuwijkse Brug en het Gemeentehuis.

De weg Reeuwijk-Sluiptwijk (Nieuwdorperweg, 's-Gravenbroekseweg) is van eind 13^e eeuw.

De Breevaart, gegraven in de 14^e eeuw, verbond ooit de Oude Rijn met de Hollandse IJssel en speelde in voorgaande eeuwen een belangrijke rol als transportweg voor de Reeuwijkse en Sluipwijkse turf naar Gouda.

De "straatweg", de weg tussen Gouda en Bodegraven is van veel later datum. Hij werd op 15 december 1839 als nieuw aangelegde, particuliere tolweg opengesteld voor het publiek. De weg heet in de volksmond nog steeds "de straatweg". De weg had drie tollens: in Gouda, in Reeuwijk waar nu de rotonde "De Oude Tol" ligt en in Bodegraven bij de Oud-Bodegraafseweg. De tollens verdwenen in 1948, de particuliere Straatweg-associatie werd in 1949 opgeheven en de weg ging over naar de gemeenten Gouda, Waddinxveen, Reeuwijk, Zwammerdam en Bodegraven.

Tussen 17 mei 1882 en 16 oktober 1917 reed langs de straatweg ook nog een **tram**, eerst als stoomtram, vanaf 20 november 1892 als paardentram. Gebrek aan haver door de Eerste Wereldoorlog maakte een eind aan deze vorm van openbaar vervoer. Op deze oude foto (± 1900, kruispunt Reeuwijksche brug met Gouda in de rug) ziet u links de tramrails. Na de kruising stak de tram over en ging verder langs de oever van de Breevaart. Rechts de Reeuwijksche brug, aan de rechterkant daarvan nog een stuk van de brug naar "Voorzorg" aan de 's-Gravenbroekseweg 1.

Hotel-restaurant "Zomerzorg". Op de plaats van het Gemeentehuis stond van 1839 tot 1906 een koffiehuis met logement. L.P. van Leeuwen, de laatste eigenaar, liet het slopen en op dezelfde plaats hotel-restaurant "Zomerzorg" bouwen, eerst met één, later twee verdiepingen. Op 11 januari 1955 maakte brand een einde aan het hotel. Het werd in 1960 gesloopt. De open plek diende tot 1984, de bouw van het Gemeentehuis, als parkeerplaats.

48. RD, RAADHUISWEG.

49. RAADHUISWEG 5 – 9, VOORMALIG GEMEENTEHUIS MET AMBTSWONING, GM.

Het pand werd in 1918 gebouwd en in 1919 geopend. Het ontwerp is van de gemeentebouwkundige J. Heemskerk. Nu is het appartementengebouw. Nr. 5 (**lz**) was de burgemeesterswoning, met loggia. Nr. 7 is de hoofdingang en nr. 9 (**rz**) de zij-ingang. Het uurwerk van de oorspronkelijke klok in het torentje staat in de hal van het huidige Gemeentehuis (dat werd geopend in 1985).

50. Bij de verkeerslichten bij de "Koeienbrug" rd.

51. Bij rotonde "de Oude Tol" ra, Oudeweg.

52. Terug naar het Streekmuseum op nummer 3.